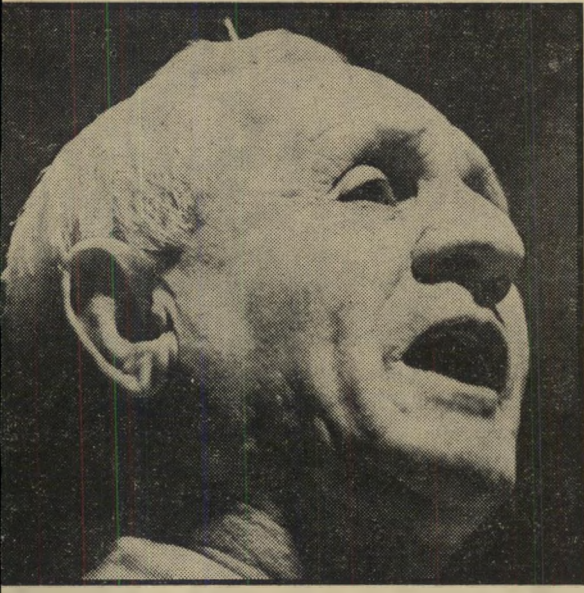

המגיעים אלי מאנשי ארץ-ישראל השלמה, בנוסח, תלך ל-
תעלה, לכן הלכתי עכשיו ליחינה קרובית יותר. בסוף
תשליל הלך לקורס למרגמות.

**יני כיותר של התקוממות זו, הן בשל גישתו, הן בחוליה בשלשלת הדורות של המשי-
פחה, הן כמבטא ספונטאנית את רוח דורו.**
בצורה כאילוהיתולית הכיר בכך גם אביו. כשנשאל מה
דעתו על דעות בנו, אמר משה דיין: "במישור דמוקרטי,
יותר שיהיה לאבות דעה שונה מזו של בניהם."

הסלידה מן הימין

**התעוררותו הפוליטית של אסי דיין עברה כמה
שלבים — כולם ספונטאניים, כולם כתוצאה מנסיבות
חינוכיות, שחדרו לתודעתו.**
הבסיס הוא נהלל, שם נולד ב-23 בנובמבר 1945, אחרי
גמר מלחמת-העולם השנייה, לפני התחלת מלחמת-העצמאות.
בנהלל שהה רק שנים מעטות. בבית-הספר של אביו

**המאמרים, המיכתבים והעצומות למען השלום, שי-
הציף את הארץ בעיקבות פרשת גולדמן, העלה דמויות
רבות של צעירים, שנתגלו בפעם הראשונה כאנשים בעלי
רצון פוליטי.**
בין אותם שנתגלו כך, במפתיע, היה אסי דיין. ב-15
במאי פירסם הצהרון מעריב ראיון של העיתונאי לוי
יצחק הירושלמי עם שלושת הדורות של משפחה
אחת: עורך-הדין הירושלמי הקשיש צבי שחארי, בתו רות
דיין, ונכדו אסי. הראיון בא ביוזמת העיתון ולאסי לא היה
כל חלק באירגונו.
השלושה נשאלו, בין השאר: "האם אתם דוגלים בסיפוח
השטחים?"
הסב השמיץ את המליצות השיגרתיות של המימסד: גבור
לות בטוחים ומוסכמים, הניתנים לפיתוח ולבניין, לשם קלי-
טת עלייה גדולה. בקיצור: סיפוחים קיצוני בהגדרה מתונה.
רות, אשתו של שרה-ביטחון, הסתייגה בגישה שונה ל-

הנכד

המושבים עבר רק את כיתה א' וב'. אולם הבסיס שניצק
שם היה איתן.

**"משחר נעורי היתה לי סלידה מוחלטת מן
המיסטיקה הפוליטית של הימין, מורדה אסי.**
המיסטיקה של הימין, שהולידה לאחר מכן את התנועה
למען ארץ-ישראל השלמה, היתה ונשארה זרה לו. המושכל

גמרי. היא דרשה רק את סיפוח ירושלים. "אם רוצים באמת
שלום — לא תהיה ברירה אלא לתת להם עצמאות." להם —
כלומר, לפלסטינים.
אך הפצצה האמיתית הוטלה עליידי אסי. הוא אמר:
**"אני מתנגד בכל תוקף למליה הזאת (סי-
פוח), ולמה שמשממע ממנה.**
**"כל מה שנוגע לשטח-אירמה בתור שכזה,
אינו מקורש אצלי.**

"הייתי מעדיף שנקדים ככל האפשר — לפחות מבחינת
הבעת נכונות — לוותר על כל השטחים, לרבות ירו-
שלים והגולן. אני אומר זאת בהדגשה. זה המחיר
שאני מוכן לשלם תמורת שלום אמיתי.
"מה שמפחיד אותי הוא, שיוצרים בארץ איזמים שונים
סביב הנושא, סיפוח. לא נעים לי להגיד, אבל יוצרים רושם,
כי אם יחלקו את ירושלים מוניציפלית, יהיה בזה משום
הפקרת דמש של אלה שנפלו למענה. אנ פוחד מכן, שבי-
מרוצת הזמן נסה ונסתנה את כוונותינו האמיתיות לגבי ה-
מלחמה, כאילו המלחמה נערכה למען שטחים, ולא למען
עצם קיומנו.
"אנו צריכים ליטול על עצמנו את פיתרונה המלא של
בעיית הפליטים, בדרך של יישובם בנחומים שהם כיום
בשליטתנו.

**"הצעקנות נוסח, אף לא שעל', יהיו הצועי-
קים מי שיהיו, היא, לדעתי, דבר נורא."**
המילים הספורות, שנאמרו באופן ספונטאני, ללא הכנה
מוקדמת, גרמו לתדהמה בחוגים רחבים, פורסמו כסנסציה
בעיתונות העולמית, עוררו את מחנה-השלום בישראל, עברו
מאיש לאיש בשטחים, מצאו הדים אף בארצות-הערב.
אסי דיין לא היה הראשון שהתבטא ברוח זו, אף כי היה,
אולי, הקיצוני ביותר. הוא גם לא היה הבן היחידי של אב
מפורסם שפירסם את דעותיו למען העלום. עשו זאת גם
בניהם של יצחק שדה, יצחק בן-אהרון, ויקטור שמיטוב,
הפרופסור דן פטנקין, ואחרים.
הוא גם לא היה מנהיג פוליטי, ולא התיימר לדבר בשם
כל התקוממות הצעירים למען השלום שנולדה השנה.

**מה שהפך דווקא את אסי דיין לאישי-השנה
של תשל"ל הוא עובדת היותו הנציג האופי-**

דור ראשון: הסב שזואל דיין

הפער בין דור האבות ודור הבנים בולט בצורה חותכת
ביחסם של האב והבן לצבאיות כערך מוסרי. בספרה קנא
בנפחדים מתארת יעל דיין את אביה כאדם שרצה בקירבו
את הפחד, יחד עם שאר הרגשות, שהפך את אומץ-הלב
הגופני לפולחן, ואת המלחמה לערך בפני עצמו.
השנה עמד אסי דיין במיכתן של סכנת-חיים פתאומית.
יחד עם חנה מרון טס ללונדון, למיכתניבר של סרט.
בנמלה-התעופה של מינכן טייל בחברת חנה והטייסים, כאשר
הותקפו על-ידי פידאיון המושבים, שניסו לחטוף את המטוס.
**את תגובתו המיידית תיאר אסי ככנות
מלכת: "כשראיתי את התוקף עם רימוץ
היד, ברחתי."**

העזוץ של המלחמה

**י תכן שאסי דיין היה נשאר כל חייו מחוץ לחיים ה-
פוליטיים, לולא באה מלחמת ששת-הימים.**
**היא היוותה את השלב השני בחינוכו ה-
מדיני.**

היה זה אותו חינוך שהצמיח את יציית הפאר של דור
זה, שיח לוחמים.
כי המלחמה חשפה את הצעיר הישראלי בפעם הראשונה
בפני מציאות שהיתה נעולה בפניו עד אותו רגע: קיומם
של עם פלסטיני והפלסטים.
"אחרי המלחמה נתקלנו במידע ישיר ובולט של הבעייה
הפלסטינית", מהרהר אסי. "היתה לי הרגשה לא-נוחה שאל-
פתח לוחם על אותם הדברים ועל אותה אמונה כמוני, כשי-
לחמנו נגד השלטון הזר.

עד מלחמת ששת-הימים, ראה הישראלי רק צד אחד של
המטבע — את המדינה, את הריבונות, את ההישג העצום
שהושג, את הסכנות. אחרי המלחמה נחלל לפתע בצד ה-
שני: הקורבן של נצחון הציונות, מחנה-הפלסטים הנוראים;
הבעייה של עם שלם שאיבד את עצמאותו, שחלק גדול ממנו
חי בגלות; ה"ציונות" של המנוצחים.

זה היה החלם הגדול של אחריה-המלחמה.
**הלם שהאבות כלל לא יכלו להבינו. האבות
ידעו איך נוצרה הבעייה, והם הכינו לעצמם
במשך השנים אליבי שיכלו לחיות עימו. בשי-
ביל הבנים, שנתקלו במציאות זו בפעם הרא-
שונה, היתה זה עולם חדש — עולם שזוועע
את כל מושגיהם.**

גם זה לא הספיק כדי לעורר את אסי לפעולה פוליטית.
"לא חתמתי על שום עצומות, ולא הצטרפתי לשום תנו-
עה. לא הצבעתי ב-1969. אבא התרגז על זה. אמרתי לו
שהתוצאות תהיינה בדיוק כמו המצב הקודם.

"כשיש ממשלת ליכוד לאומי, ומדברים על מצב-הירום,
אין טעם לבזבז 14 מיליון לירות כדי לחזור לאותו מצב.
הבחירות נראו לי מיותרות. כל המצעים היו אותו דובר,
מלבד מצעי המפלגות הקטנות. ואז לא חשבתי שהמפלגות
הקטנות יכולות להיות חשובות, שיש ערך לתנועות פולי-
טיות ולדעות-הקהל."

להבין זאת, היה דרוש הלם נוסף. הוא בא באמצע תשל"ל.
**פרשת גולדמן היתה השלב השלישי בחינוכו
הפוליטי של אסי דיין.**

"איי-אפשר להפריד!"

**ע רב הפרשה עבר אסי התפתחות נוספת, שהיתה
חשובה לקראת הבאות.**

במלחמת ששת-הימים שירת כתותחן נגד-מטוסים. יחידתו
לא עברה את הקו הירוק, לא ראתה שום פעילות מלחמתית.
"זה מעיק עלי", הוא מודה עכשיו, "כל המיכתבים האלה